

TRATAMENTUL MEDICAL SUB PAZĂ PERMANENTĂ ȘI ÎNTRERUPEREA EXECUTĂRII PEDEPSEI PE MOTIVE MEDICALE

SORINA SISERMAN*

Abstract: In the present paper we analyze the method and the limits within which law courts shall proceed when, during the settlement of a trial, the defendant claims that he suffers from a serious illness. We insist upon two separate situations. The first one aims at the situation when the defendant is under the unfolding of the trial, while the second one is subsequent to his final condemnation consisting of the penalty of deprivation of liberty.

Cuvinte-cheie: inculpat, stare de boala, amânarea executării pedepsei, întreruperea executării pedepsei.

Pentru înțelegerea corectă a problemei pe care mi-am propus să o abordez, cred că este necesar să subliniez că, până la modificarea codului de procedură penală prin Legea 281/2003 nu exista nici o dispoziție care să prevadă cum anume trebuie să procedeze procurorul sau instanța de judecată atunci când, în cursul procesului, se constata că inculpatul suferă de o boală ce nu poate fi tratată în rețeaua sanitară a penitenciarelor.

Singurul text de lege¹ care îndreptățește și obliga instanța de judecată să cerceteze dacă boala celui față de care s-a luat măsura arestării preventive este de natură să conducă sau nu la revocarea ei, era art. 136 alin. ultim C. pr. pen., text ce prevedea că „alegerea măsurii ce urmează a fi luată se face ținându-se seama de scopul acesteia, de gradul de pericol social al infracțiunii, de sănătate, vârstă, antecedente penale și alte situații privind persoana față de care se ia măsura.

---

* Judecător, Tribunalul Cluj.

¹ A se vedea, Mateuț Gheorghită, Un caz special de revocare a măsurii arestării preventive: boala învinutului sau inculpatului, în „Dreptul”, nr. 2/2005, p. 128.

În doctrina și în jurisprudență s-a impus ca majoritară opinia potrivit căreia boala inculpatului este lipsită de relevanță în ceea ce privește soluționarea cererii de revocare a arestării preventive. S-a arătat că starea de boală a inculpatului determină cel mult o schimbare a condițiilor care au existat în momentul luării măsurii arestării preventive, nu a temeiurilor ce au condus la luarea măsurii, care nu au dispărut.²

A fost o lungă perioadă de timp în care, alertați de direcția penitenciarelor, judecători și procurori, am încercat să găsim o soluție, conștienți de faptul că, exceptând starea de boală a inculpatului, condițiile avute în vedere la arestare, subzistă în continuare. Au existat situații în care, pe parcursul judecării cererii de revocare, în perioada acordată pentru efectuarea expertizei, inculpatul a murit în penitenciar

Am punctat aceste aspecte pentru a sublinia faptul că, cel puțin pentru o scurtă perioadă de timp, problema a fost soluționată. Articolul 139 alin 7, introdus prin Legea 281/2003, prevedea:

„Dacă instanța constată, pe baza unei expertize medico-legale, că cel arestat preventiv suferă de o boală care nu poate fi tratată în rețeaua medicală a Direcției Sanitare a Penitenciarelor, dispune la cerere sau din oficiu, revocarea măsurii preventive”.

Punerea în libertate a unui deținut „celebru”, în baza acestui text de lege, a provocat, după cum se știe, numeroase reacții. Consecința acestor reacții a constat în modificarea legii.

Prima ocazie care a prilejuit acest lucru a fost Legea 356/2006 care a abrogat textul de lege redat mai sus.

În actuala reglementare, articolul 139¹, cu denumirea marginală „tratamentul medical sub pază permanentă”, prevede următoarele:

„În cazul în care, pe baza actelor medicale, se constată că cel arestat preventiv suferă de o boală care nu poate fi tratată în rețeaua medicală a Administrației Naționale a Penitenciarelor, administrația locului de deținere dispune efectuarea tratamentului sub pază permanentă în rețeaua medicală a Ministerului Sănătății Publice. Motivele care au determinat luarea acestei măsuri sunt comunicate de îndată procurorului, în cursul urmăririi penale, sau instanței de judecată, în cursul judecării”

Din conținutul art. 139 Cod procedură penală rezultă, așadar, că procurorul sau instanța de judecată nu mai au nici o competență de a interveni atunci când, pe parcursul procesului penal, inculpatul acuză o

---

² Ibidem

boală ce nu poate fi tratată în rețeaua sanitară a penitenciarelor.

Nu vrem să comentăm această dispoziție. Vrem să subliniem doar că, din punct de vedere a dispozițiilor legale, procesul penal durează până la momentul obținerii unei hotărâri definitive, de condamnare sau achitare. Mai precis, la o cauză complexă, ce parcurge toate gradele de jurisdicție, cu inculpați arestați, un proces durează cel puțin un an iar în toată această perioadă, indiferent ce se întâmplă cu inculpatul din punct de vedere medical, instanța nu are cum să intervină.

Abrogarea art. 139 alin 7, ce prevedea posibilitatea revocării măsurii arestării preventive pe motive medicale a generat noi probleme. Pe de o parte, pentru că textul art. 136 alin 8 prevede, în continuare, că la alegerea sancțiunii, se ține seama, printre altele, de sănătatea celui față de care se ia măsura, iar pe de altă parte, pentru că introducerea dispozițiilor referitoare la tratamentul sub pază permanentă, conduc la concluzia că starea de boală nu mai poate constitui temei de revocare a arestării

Pentru a nu rămâne neclarificată vreo problemă legată de această instituție, ținem să subliniem că obligativitatea impusă administrației locului de deținere de a comunica instanței sau procurorului motivele care au determinat luarea acestei măsuri, privește legalitatea desfășurării unor proceduri ulterioare.

Procurorul sau instanța nu pot cenzura această măsură, însă încunoștințarea este necesară pentru derularea unor activități ce, potrivit dispozițiilor legale, nu pot fi efectuate decât în prezența inculpatului, excepție făcând situațiile în care nu poate fi adus din cauza stării sănătății sau în caz de forță majoră.

Pentru aceiași situație, cazul de boală ce nu poate fi tratat în rețeaua sanitară a penitenciarelor, codul de procedură prevede că după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare condamnatul poate solicita amânarea, dacă nu a început executarea pedepsei sau întreruperea pedepsei, dacă a început executarea acesteia.

Textual, art. 453 prevede:

Executarea pedepsei închisorii sau detențiunii pe viață poate fi amânată:

a. când se constată pe baza unei expertize medico-legale că cel condamnat suferă de o boală gravă care face imposibilă executarea pedepsei iar instanța apreciază că amânarea executării și lăsarea în libertate nu ar prezenta pericol concret pentru ordinea publică. În acest caz, executarea pedepsei se amână până când starea de sănătate a condamnatului se poate ameliora, astfel încât pedeapsa să poată fi pusă în executare.

Din conținutul textului de lege, mai sus citat, rezultă că admisibilitatea unei astfel de cereri depinde de realizarea a două condiții: boală gravă care face imposibilă executarea pedepsei, atestată printr-o expertiză medico-legală; lăsarea în libertate să nu prezinte pericol social pentru ordinea publică.

Primă condiție prevăzută de textul de lege poate fi verificată de către instanță prin analiza expertizei efectuate în cauză. Chiar dacă, din punct de vedere juridic, această expertiză are valoare egală cu oricare dintre probele administrate într-un proces penal, în concret lucrurile se prezintă altfel. Este știut faptul că, atunci când instanța înlătură o probă trebuie să arate motivele pentru care face acest lucru. Ori, dispunând o expertiză, tocmai pentru că ai nevoie de o probă științifică, este greu ca, neavând cunoștințe de specialitate medicală, să înlături o astfel de probă și să motivezi soluția de respingere.

De altfel, în cazul de față, rolul instanței se rezumă doar la „a constata”, pe baza expertizei medico-legale că cel arestat suferă de o boală care-l face incompatibil cu executarea măsurii.

Cea de a doua condiție prevăzută de lege și anume ca lăsarea în libertate a inculpatului să nu prezinte pericol public, a fost introdusă prin O.U.G. nr. 60/2006 și comportă, de asemenea, anumite discuții.

Cei mai mulți analizează această condiție prin raportare la infracțiunea pentru care inculpatul a fost condamnat. Este de bun simț probabil ca, atunci când analizezi un condamnat, să spui simplist: acesta este periculos, a comis un omor, sau acesta nu este periculos, a fost condamnat pentru furt. Dacă te uiți însă în dosar constăți că, cel condamnat pentru omor, a făcut acest lucru într-un moment de provocare, pentru că vecinul l-a înjurat de mamă, în schimb cel cu furtul a fost condamnat, de fapt, pentru o infracțiune în formă continuată, cuprinzând 32 de acte materiale de furturi din locuință.

În astfel de situații consider că, este important ca, la aprecierea gradului de pericol pe care l-ar prezenta lăsarea în libertate a inculpatului, să se țină cont de comportarea lui pe perioada detenției. Dacă am omite acest lucru am face automat abstracție de faptul că, inculpatul a fost condamnat pentru fapta comisă, că se află în penitenciar pentru a fi reeducat și că nu este posibil ca toate cererile să-i fie analizate în funcție de infracțiunea pentru care a fost condamnat.

Analizând prevederile art. 453 lit. b. Cod procedură penală, text ce prevede că executarea pedepsei poate fi amânată „când o condamnată este gravidă sau are un copil mai mic de un an” comparativ cu cele ale art. 453 lit. a Cod procedură penală, se poate observa că lipsa prevederii

referitoare la pericolul public, poate conduce la deosebiri de tratament bazate pe diferența de sex. Femeia însărcinată va beneficia de întrerupere, chiar dacă prezintă pericol concret pentru ordinea publică, în timp ce bărbatului, coautor la aceiași infracțiune, i se va respinge cererea, chiar dacă expertiza îi este favorabilă, pe motiv că prezintă pericol concret pentru ordinea publică.

Condiția referitoare la pericolul concret pentru ordinea publică nu o găsim nici la art. 453 lit. c Cod procedură penală. Textul de lege indicat anterior prevede că, executarea pedepsei poate fi amânată, „când din cauza unor împrejurări speciale executarea imediată a pedepsei ar avea consecințe grave pentru condamnat, familie sau unitatea la care lucrează”

Lipsa condiției la care am făcut referire poate conduce în practică la situații ciudate. Teoretic, este posibil ca instanța să respingă cererea de întrerupere a executării pedepsei, formulată de un inculpat care suferă de o boală gravă, atestată de o expertiză medico-legală, pe motiv că prezintă pericol concret pentru ordinea publică și să admită cererea aceluiași condamnat, dacă face dovada că executarea imediată a pedepsei ar avea consecințe grave pentru familie sau unitatea la care lucrează.